

Datum:
2026-09-10Diarienummer:
IFN-2025-00083Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse

Idrotts- och fritidsnämnden

Handläggare:
Tuija Kulma

Rapport om utförandet av BMX-banan i Gränby

Förslag till beslut

Idrotts- och fritidsnämnden beslutar

1. **att** ta emot rapporten *Oberoende genomlysning av BMX-banan i Gränby* samt
2. **att** överlämna rapporten till kommunstyrelsen för kännedom.

Ärendet

Nämnden gav förvaltningen i uppdrag att utreda uppförandet av BMX-banan i Gränby. Nyréns arkitektkontor, som är en oberoende part, har under fyra månader intervjuat personer och läst och analyserat handlingar och beslut.

Slutsatsen är att projektet i huvudsak har följt kommunens lokalförsörjnings- och beställningsprocess avseende beslut, beställningar och övergripande struktur.

Det finns ett antal orsaker till att byggnationen av banan inte uppnådde avsedd funktion som bland annat otydlighet i hur funktionskraven skulle omsättas i praktiken, i övergången mellan projektering och genomförande uppstod skillnader i synen på roller och ansvar och en kombination av otydlig kravställning, skillnader i syn på genomförandet och avsaknad av sammanhållen strategi för hur banans funktion skulle säkerställas.

De lärdomar som kan dras är att projekt som avser specialanläggningar där anläggningens funktion är beroende av geometri, användning och specialistkompetens ställer särskilda krav på samspelet mellan kravställning, projektering och genomförande.

Nämnden föreslås ta emot rapporten *Oberoende genomlysning av BMX-banan i Gränby* samt att överlämna rapporten till kommunstyrelsen för kännedom.

Beredning

Ärendet har beretts av kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Idrotts- och fritidsnämnden beslutade (IFN-2025-00083) den 22 september 2025, § 84, att uppdra till förvaltningen att utreda utförandet av BMX-banan i Gränby, så att händelseförlopp, roller och ansvar kartläggs i hela processen och att utredaren ska vara extern.

Nyréns arkitektkontor, som är en oberoende part, åtog sig uppdraget i april 2026 och har under fyra månader intervjuat tjänstepersoner, föreningsmedlemmar, verksamhetsutövare, byggföretag och andra berörda personer. Nyréns har även fått ta del av all den dokumentation och de beslut som förvaltningen haft tillgång till.

Föreliggande rapport är en genomlysning och analys av projektet från planering, till beslut och byggnation med fokus på ansvar och avvikelser från funktionsprogrammet till överlämning av banan för verksamhet.

Slutsatsen i rapporten är att projektet i huvudsak har följt kommunens lokalförsörjnings- och beställningsprocess avseende beslut, beställningar och övergripande struktur.

De orsaker som rapporten anger för att banan inte uppnådde avsedd funktion är;

1. Otydlighet i hur funktionskrav skulle omsättas i praktiken.
2. Projekteringshandlingarna inte fullt ut var tillräckliga för att säkerställa banans funktioner utan fortsatt bearbetning och anpassning under byggskedet.
3. I övergången mellan projektering och genomförande uppstod skillnader i synen på roller och ansvar
4. Byggskedets senare del präglades av tidspress och förändrade förutsättningarna samt
5. En kombination av otydlig kravställning, skillnader i syn på genomförandet och avsaknad av sammanhållen strategi för hur banans funktion skulle säkerställas.

Ekonomiska konsekvenser

Avtalet med Nyréns om uppdrag angav ett timpris på 1350 kr och en tidsuppskattning på 148 timmar med ett takpris på 200 000 kronor. Nyréns har fakturerat 185 625 kronor för uppdraget, vilket innebär en tidsåtgång på 137,5 timmar.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2026-09-22
- Bilaga 1, Oberoende genomlysning av BMX-banan i Gränby

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Magnus Jansson
Biträdande förvaltningsdirektör

OBEROENDE GENOMLYSNING AV BMX-BANAN I GRÄNBY

Analys av process, ansvar och avvikelser
från funktionsprogram till överlämning

Slutrapport

2026-08-26

Titel på rapport:	<i>Oberoende genomlysning av BMX-banan i Gränby</i>
Status:	Slutrapport
Datum:	2026-08-26
Beställare:	Uppsala kommun
Kontaktperson:	Tuija Kuulma, Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Konsult:	Nyréns Arkitektkontor AB
Uppdragsansvarig:	Christian Rydberg, stadsplanerare och processledare
Försättsbild:	Uppsala kommun

INNEHÅLL

1	Sammanfattning.....	5
1.1	Uppdragets syfte.....	5
1.2	Huvudsakliga iakttagelser.....	5
1.3	Centrala orsaker till brister.....	5
1.4	Övergripande lärdomar.....	6
2	Inledning.....	6
2.1	Bakgrund.....	6
2.2	Syfte och mål.....	7
2.3	Uppdrag och avgränsningar.....	8
2.4	Metod och genomförande.....	8
3	Projektets bakgrund och förutsättningar.....	10
3.1	Initiativ och behovsbeskrivning.....	11
3.2	Kommunens lokalförsörjnings- och beställningsprocess.....	12
3.3	Projektets organisatoriska och styrningsmässiga förutsättningar.....	13
3.4	Samlad bild av roller och ansvar i projektet.....	14
3.5	Funktionskrav och tidig kravställning.....	16
3.6	Övergripande planeringsförutsättningar i Gränby.....	18
4	Händelseförlopp – från funktionsprogram till överlämning.....	18
4.1	Översiktlig tidslinje.....	18
4.2	Funktionsprogram.....	21
4.3	Projektering.....	22
4.4	Byggnation.....	24
4.5	Överlämning och mottagande.....	25
4.6	Åtgärder efter identifierade brister.....	26
5	Identifierade brister och avvikelser.....	27
5.1	Avvikelser i förhållande till funktionsprogram.....	27
5.2	Brister i styrning och uppföljning.....	28
5.3	Brister i kommunikation och samverkan.....	28
5.4	Tidpunkt då avvikelser kunde ha fångats.....	28
6	Orsaksanalys.....	29
6.1	Direkta orsaker.....	29
6.2	Bakomliggande orsaker.....	29
6.3	System- och processrelaterade faktorer.....	30
6.4	Analys av entreprenadformen.....	30
7	Lärdomar och förbättringsförslag.....	31

7.1	Lärdomar från projektet.....	31
7.2	Förslag till förbättringar i framtida investeringsprojekt.....	32
7.3	Behov av förtydliganden i ansvar, process och beslutsfattande	32
8	Avslutande reflektion.....	33

1 SAMMANFATTNING

1.1 Uppdragets syfte

Syftet med denna genomlysning är att klarlägga hur projektet med ny BMX-bana i Gränby har planerats, projekterats och genomförts i förhållande till beslutade funktionskrav och etablerade processer.

Granskningen ska särskilt belysa hur krav, roller och ansvar har hanterats genom projektets olika skeden, samt identifiera var i processen avvikelser uppstått som påverkat anläggningens funktion.

Vidare syftar granskningen till att skapa ett sakligt underlag för lärande genom att synliggöra faktorer i projektets genomförande som haft betydelse för utfallet, och därmed bidra till utveckling av arbetssätt i framtida projekt av liknande karaktär.

1.2 Huvudsakliga iakttagelser

Granskningen visar att projektet med den nya BMX-banan i Gränby i huvudsak har följt Uppsala kommuns etablerade lokalförsörjnings- och beställningsprocess vad gäller beslut, beställningar och övergripande struktur.

Samtidigt framträder ett antal centrala iakttagelser som sammantaget haft betydelse för att den färdiga anläggningen initialt inte uppnådde avsedd funktion.

För det första präglades projektet av en otydlighet i hur funktionskrav skulle omsättas i praktiken. Funktionsprogrammet angav övergripande mål, men lämnade stort utrymme för tolkning i projektering och genomförande, särskilt avseende banans geometri och funktion vid användning.

För det andra framgår att projekteringshandlingarna, även om de utvecklades i dialog och i stor utsträckning tog tillvara verksamhetens synpunkter, inte fullt ut var tillräckliga för att säkerställa anläggningens funktion utan fortsatt bearbetning och anpassning under byggskedet.

För det tredje uppstod i övergången mellan projektering och genomförande skillnader i synen på roller och ansvar, särskilt avseende specialistkompetensen från Velosolutions. När denna kompetens inte tillfördes projektet i byggskedet förändrades förutsättningarna för genomförandet väsentligt.

Vidare visar granskningen att byggskedet i sin senare del präglades av tidsmässig press och förändrade förutsättningar, där tillförd specialistkompetens arbetade under begränsade mandat i ett sent skede av produktionen. Detta innebär att möjligheterna att påverka anläggningens grundläggande utformning var begränsade.

Granskningen visar även att viktiga funktionella brister i anläggningen inte identifierades vid slutbesiktning, utan först i samband med att banan togs i bruk. Identifieringen av brister skedde därefter successivt över tid, vilket innebär att det tog relativt lång tid innan en samlad bild av åtgärdsbehovet kunde etableras och beslut om genomförande fattas.

Slutligen visar genomgången att åtgärdsarbetet kom att genomföras i flera steg, med förändringar i både organisation och finansiering, och att anläggningens slutliga funktion i praktiken fastställdes först genom kompletterande åtgärder efter det ursprungliga genomförandet.

1.3 Centrala orsaker till brister

Projektets brister kan ytterst härledas till en kombination av otydlig kravställning, skillnader i synen på genomförandet samt avsaknad av en sammanhållen strategi för hur anläggningens funktion skulle säkerställas.

Funktionsprogrammet angav övergripande krav och mål för anläggningen, vilket är förenligt med den ansvarsfördelning som tillämpas inom Uppsala kommuns lokalförsörjnings- och beställningsprocess. Samtidigt innebär detta att projektets framgång blev beroende av att de övergripande kraven omsattes till tekniska lösningar, kontrollpunkter och funktionella kvaliteter i de efterföljande skedena.

Vidare präglades projektet av olika synsätt på hur anläggningen skulle realiseras. Medan projektet formellt genomfördes inom en utförandeentreprenad, utgick specialistkompetensen från ett mer iterativt arbetssätt där funktion säkerställs successivt under byggskedet.

När denna specialistkompetens inte kom att medverka i genomförandeskedet, samtidigt som bygghandlingarna inte fullt ut var tillräckliga, uppstod ett glapp i projektets genomförande.

I kombination med tidsmässig press, begränsad erfarenhet och avsaknad av tydliga verifieringsmoment innebar detta att byggnationen fortgick utan att kritiska funktionella aspekter säkerställdes i rätt skede.

1.4 Övergripande lärdomar

Granskningen visar att projekt av denna typ, där anläggningens funktion är starkt beroende av geometri, användning och specialistkompetens, ställer särskilda krav på samspelet mellan kravställning, projektering och genomförande.

En central lärdom är att projekt där verksamhetskrav formuleras på en övergripande nivå behöver säkerställa att dessa i efterföljande skeden omsätts till tekniska lösningar, kontrollpunkter och verifierbara funktioner. Detta gäller särskilt specialanläggningar där funktion är beroende av specialistkunskap och praktisk erfarenhet.

Projektet visar också betydelsen av att tidigt identifiera när en anläggning är beroende av särskild specialistkompetens för att uppnå avsedd funktion. I sådana projekt behöver beroendet av denna kompetens tydligt avspeglas i organisation, upphandling, genomförande och uppföljning.

Vidare visar projektet att val av genomförandemodell behöver anpassas till anläggningens karaktär. När slutlig funktion förutsätter iterativ anpassning och specialistmedverkan i byggskedet behöver detta säkerställas organisatoriskt, avtalsmässigt och genom tydliga ansvarsförhållanden.

En ytterligare lärdom är vikten av att det finns en tydlig och gemensam förståelse för vem som ansvarar för att säkerställa funktion och kvalitet i det färdiga resultatet. Även när ansvarsfördelningen mellan beställare, beställarombud och genomförandeorganisation är tydlig i formell mening behöver det vara klart hur funktionsuppfyllelse ska följas upp och verifieras genom projektets olika skeden.

Slutligen visar projektet betydelsen av att integrera verksamhetskompetens och specialistkunskap i hela genomförandet samt att säkerställa att avvikelser identifieras, analyseras och hanteras innan de byggs in i anläggningen.

2 INLEDNING

2.1 Bakgrund

BMX-verksamheten i Uppsala har en längre historik som sträcker sig tillbaka till 1980-talet. Den nuvarande verksamheten bedrivs inom ramen för motorsportklubben SMK Uppsala, dit en tidigare fristående BMX-förening anslöts 1988. Verksamheten inledningsvis på en mindre bana i Gottsundagipen.

År 2011 tecknade SMK ett arrendeavtal med Uppsala kommun avseende mark i Gränby, där en BMX-bana därefter uppfördes genom en kombination av föreningens egna medel, ideella insatser och kommunal finansiering. Denna anläggning var belägen inom området för Gränby sportfält, på fastigheten Gränby 11:38, och kom under en längre period att utgöra bas för såväl föreningsverksamhet som utbildning kopplad till Celsiusskolans idrottsgymnasium.

Den befintliga banan behövde sedermera avvecklas till följd av kommunstyrelsens beslut den 1 februari 2022 att uppföra en ny simidrottsanläggning inom området. Beslutet innebar att BMX-verksamheten inte längre kunde vara kvar på platsen och att behov uppstod av att anlägga en ny bana.

Mot denna bakgrund fattade idrotts- och fritidsnämnden den 13 februari 2023 beslut om att anlägga en ny BMX-bana som ersättning för den befintliga. Utgångspunkten för projektet var att den nya anläggningen skulle möjliggöra fortsatt verksamhet med motsvarande funktion och användbarhet som den tidigare banan.

Den nya banan har därmed planerats och genomförts som en ersättningsanläggning inom ramen för kommunens lokalförsörjningsprocess, med mål att säkerställa kontinuitet för föreningsverksamhet och utbildning, samtidigt som projektet genomförts under givna tidsmässiga och ekonomiska förutsättningar.

Efter att den nya BMX-banan uppförts och tagits i bruk framkom att anläggningen i väsentliga delar inte fungerade som avsett för BMX-verksamheten. Bristerna uppmärksammades i samband med att banan användes i praktiken och visade sig avse centrala delar av anläggningens funktion och säkerhet.

Trots att funktionsprogram, projektering och genomförande formellt hade följt kommunens etablerade lokalförsörjnings- och beställningsprocess, upplevdes banans utformning av verksamhetsutövare som bristfällig ur funktionellt och säkerhetsmässigt perspektiv. Detta gav upphov till behov av efterföljande utredning, åtgärder och dialog mellan berörda parter.

Mot denna bakgrund uppstod behov av en oberoende genomlysning av projektet. Syftet med föreliggande genomlysning är att klargöra hur projektet styrts och genomförts i relation till beslutade krav, processer och ansvar, att identifiera var i kedjan brister kan ha uppstått samt att dra lärdomar för framtida projekt.

2.2 Syfte och mål

Syftet med denna genomlysning är att på ett oberoende och systematiskt sätt klargöra hur projektet med ny BMX-bana i Gränby har styrts, planerats och genomförts i förhållande till fattade politiska beslut, antagna funktionskrav samt Uppsala kommuns lokalförsörjnings- och beställningsprocess.

Genomlysningen ska bidra till ökad förståelse för:

- hur intentioner och funktionskrav har formulerats, tolkats och omsatts i praktiken,
- hur roller, ansvar och beslutsmandat har fördelats mellan berörda aktörer,
- samt hur uppföljning, granskning och avvikelsehantering har fungerat genom projektets olika skeden.

Granskingen är inte inriktad på att i efterhand peka ut enskilda individer eller aktörer, utan på att analysera processer, arbetssätt och strukturella förutsättningar som påverkat projektets utfall.

Målet med genomlysning är att:

- Beskriva projektets faktiska genomförande från initiering till genomförande, baserat på tillgängliga handlingar och beslut.
- Identifiera eventuella brister, otydligheter eller glapp i styrning, ansvar, kravställning, projektering, uppföljning och kontroll.
- Klargöra i vilka skeden och i vilken form beslut har fattats, handlingar tagits fram och projektet förts vidare mellan olika faser.
- Analysera hur funktionskraven hanterats, inklusive i vilken utsträckning det funnits förutsättningar att säkerställa att den färdiga anläggningen uppfyller verksamhetens behov.
- Synliggöra lärdomar och förbättringsområden som kan bidra till en mer robust och ändamålsenlig hantering av framtida anläggningsprojekt, särskilt sådana med höga funktions- och verksamhetsspecifika krav.

Ett övergripande mål med granskningen är därmed att skapa ett sakligt, transparent och användbart underlag för fortsatt dialog, organisatoriskt lärande och utveckling av kommunens arbetssätt vid planering och genomförande av idrotts- och specialanläggningar.

2.3 Uppdrag och avgränsningar

Uppdraget omfattar att utifrån tillgängliga handlingar och dokumenterade beslut analysera hur projektet har initierats, styrts, beställts, projekterats och genomförts, samt hur uppföljning och avvikelser har hanterats.

Granskningen tar sin utgångspunkt i:

- fattade politiska beslut,
- antaget funktionsprogram,
- genomförda beställningar (steg 1–4),
- samt tillhörande utrednings-, projekterings- och uppföljningshandlingar.

Uppdraget omfattar vidare att identifiera eventuella brister och otydligheter i projektets processer, liksom ansvarsfördelning och styrning, i syfte att möjliggöra lärande och förbättring inför framtida projekt av liknande karaktär.

Granskningen är avgränsad på följande sätt:

- Granskningen fokuserar på process och styrning, inte på teknisk detaljprojektering eller efterhandskonstruktion av hur anläggningen borde ha utformats.
- Granskningen omfattar i första hand planering, beställning, projektering och genomförande, såsom dessa kan utläsas ur tillgänglig dokumentation.
- Granskningen gör ingen juridisk prövning av ansvar, ersättningsfrågor eller avtalsrättsliga konsekvenser.
- Granskningen omfattar inte någon fördjupad ekonomisk genomlysning av projektet. Ekonomiska begrepp som budget eller arvode används endast i övergripande syfte för att beskriva projektets förutsättningar.
- Granskningen syftar inte till att utkräva individuellt ansvar hos enskilda tjänstepersoner, konsulter eller andra aktörer, utan till att belysa strukturella och organisatoriska förutsättningar.
- Granskningen omfattar inte någon fullständig teknisk besiktning av den färdigställda BMX-banan.

Granskningen baseras på det material som varit tillgängligt vid genomförandet och redovisar uttryckligen där underlaget bedömts vara otillräckligt och där i stället utlåtanden från involverade parter vägts samman för efterföljande analys.

2.4 Metod och genomförande

Utredningen har genomförts som en oberoende genomlysning. Metoden har valts för att möjliggöra en faktabaserad och sammanhållen analys av varför slutprodukten inte motsvarade beslutat funktionsprogram och verksamhetens behov, samt för att identifiera lärdomar för framtida investeringsprojekt.

Granskningen har genomförts genom en kombination av dokumentstudier, intervjuer och analys, enligt nedan.

Dokumentstudier

Som grund för utredningen har relevanta styrande och projektanknutna handlingar granskats. Dokumentstudierna har syftat till att klarlägga projektets intentioner, beslutsgång och förändringar över tid samt att följa hur krav och ställningstaganden har hanterats genom projektets olika skeden.

Särskild vikt har lagts vid att följa sambandet mellan funktionsprogrammet, där verksamhetens behov och funktionskrav formulerats, och bygghandlingarna, som legat till grund för genomförandet.

Utöver dessa har även ett antal beslut, avtal, mötesprotokoll och e-postkonversationer granskats.

Intervjuer

För att komplettera dokumentstudierna och belysa hur projektet fungerat i praktiken har intervjuer genomförts med nyckelpersoner från berörda förvaltningar, bolag, konsulter, entreprenör samt föreningen SMK Uppsala. Dessa har skett både muntligen och skriftligen.

Intervjuerna har använts för att ge kontext till och fördjupa förståelsen av uppgifter framkomna i dokumentationen. Bedömningar i rapporten baseras inte på enskilda utsagor utan på samlad och verifierad information.

Dialog har förts med representanter för kommunens:

- Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltning
- Kommunledningskontorets fastighetskontor (tidigare fastighetsstaben), liksom med:
- SMK (verksamhetsutövaren)
- BAU (byggledare)
- Velosolutions
- Tidigare proffsåkare och hans pappa som sensommaren 2024 bistod markentreprenören i genomförandet
- ATJ Track & Trail Support AB (expert och banbyggaren som genomförde det slutliga färdigställandet 2025–2026)

UKAF försåg inledningsvis studien med projekteringshandlingar (bygghandlingar) för den nya BMX-banan, men valde därefter att inte delta i studien och hänvisade i stället fortsatta frågor till sin beställare, Kommunledningskontoret. UKAF har med det inte kunnat höras vidare i intervju.

Även projektets huvudprojektör, WSP, har avböjt att medverka i intervjuer med hänvisning till sitt uppdragsförhållande till UKAF.

Den ramavtalsupphandlade markentreprenör som svarade för byggnationen av banan sommaren 2024 har inte heller kunnat höras, då denna efter färdigställandet satts i konkurs.

Detta innebär att centrala aktörer i projektet inte har bidragit med sina respektive beskrivningar av process, överväganden och genomförande. Ambitionen att involvera alla centrala aktörer, för att säkra både största möjliga kunskapsmässiga täckning såväl som opartiskhet, har därmed försvårats nämnvärt.

Granskningen baseras således på tillgänglig dokumentation samt intervjuer med övriga berörda aktörer.

Referenskompetens

Som komplement till dokumentstudier och intervjuer har utredningen även haft tillgång till extern referenskompetens i form av en landskapsarkitekt med erfarenhet av projektering av BMX-bana i

Hökarängen (Stockholm). I det projektet hade personen rollen som huvudprojektör, motsvarande WSP:s roll i detta projekt.

Referenspersonen har bidragit med synpunkter och reflektioner kring projektets upplägg, genomförande och förutsättningar, samt med teknisk vägledning i tolkning av ritningar och i förståelsen av den iterativa karaktären i projektering och byggnation av denna typ av anläggningar.

Av denna dialog framgår att projektering av BMX-banor inte enbart kan baseras på tekniska handlingar, utan förutsätter ett iterativt arbetssätt där utformning och funktion successivt utvecklas i nära samspel mellan projektering, utförande och praktisk utprovning under byggskedet. Den tekniska projekteringen utgör i detta sammanhang ett viktigt underlag, men bedöms inte i sig vara tillräcklig för att säkerställa en fungerande anläggning utan fortsatt bearbetning i genomförandeskedet.

Referenspersonens bidrag har använts som stöd i analysen, men utgör inte en självständig källa för de sakförhållanden som redovisas i rapporten.

Analys

Utifrån insamlat underlag har en samlad analys genomförts. Analysen har utgått från:

- kartläggning av händelseförloppet i kronologisk ordning,
- identifiering av avvikelser mellan handlingar eller överenskommelser under projektets olika skeden och färdig anläggning,
- analys av bakomliggande orsaker till brister, med fokus på styrning, ansvar, projektledning, kommunikation och uppföljning.

3 PROJEKTETS BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Figur 1 Flygbild som visar läge både för den tidigare banan, Gränby 11:38 i norr, och den nya placeringen på Brillinge 4:5 i sydost (Lantmäteriet)

3.1 Initiativ och behovsbeskrivning

Initiativet till projektet med en ny BMX-bana i Gränby har sin grund i ett externt beslut som inte i sig avsåg BMX-verksamheten. Kommunstyrelsens beslut att uppföra en ny simidrottsanläggning på Gränby sportfält innebar att den befintliga BMX-banan inte längre kunde vara kvar på sin dåvarande plats. Behovet av en ny BMX-bana uppstod således som en konsekvens av ett annat investeringsbeslut, snarare än genom en självständig analys av verksamhetens utvecklingsbehov.

Samtidigt hade frågan om BMX-verksamhetens långsiktiga förutsättningar aktualiserats redan innan detta beslut. Den befintliga BMX-banan i Gränby uppfördes år 2011 på mark som upplåtits genom ett tidsbegränsat arrendeavtal mellan Uppsala kommun och SMK Uppsala. Anläggningen byggdes genom en kombination av föreningens egna medel, ideella insatser och kommunal finansiering, och kom därefter att utgöra bas för såväl förenings-verksamhet som utbildning kopplad till Celsiusskolans idrottsgymnasium.

Inför arrendeavtalets slutskede aktualiserade föreningen behovet av besked om verksamhetens framtid på platsen. Den begränsade arrendetiden och osäkerheten kring möjlig förlängning innebar enligt föreningen att det var svårt att planera långsiktiga investeringar och utveckling av verksamheten. I detta sammanhang inleddes en dialog med kommunen om möjliga alternativa lokaliseringar för BMX-verksamheten.

Under de efterföljande åren utreddes flera alternativa placeringar. De alternativ som diskuterades omfattade bland annat Gottsundagipen, Gozzis grustag i Lövstalöt samt Storstora 60:1. Dessa alternativ utvärderades utifrån kriterier som genomförbarhet, framtida markanvändning, tillgänglighet, omgivningspåverkan och verksamhetens behov av närhet till befintlig idrottsinfrastruktur.

Arbetet resulterade i ett förslag om att den nya BMX-banan fortsatt skulle lokaliseras i anslutning till Gränby sportfält, med ny placering på fastigheten Brillinge 4:5, vilket bedömdes tillgodose verksamhetens behov av närhet till befintlig idrottsstruktur.

Den nya lokaliseringen i Brillinge 4:5 utgör en tidsbegränsad lösning baserad på arrende, vilket innebär att även denna lokalisering omfattas av långsiktig planeringsosäkerhet.

Mot denna bakgrund kom behovet av en ny BMX-bana, efter beslutet om simidrottsanläggningen, att formuleras som ett behov av ersättning av befintlig anläggning snarare än etablering av en ny verksamhet eller en strategisk utbyggnad. Utgångspunkten i beredning, utredningsarbete och politiska beslut var att den befintliga BMX-banan skulle ersättas med en ny anläggning, av samma utformning och prestanda, för att möjliggöra fortsatt verksamhet för föreningsliv och idrottsgymnasium.

Behovsbedömningen kom därmed tidigt att präglas av ett antal centrala utgångspunkter:

- att verksamheten behövde ges förutsättningar att fortsätta utan längre avbrott,
- att en ny anläggning i möjligaste mån skulle lokaliseras i anslutning till befintligt verksamhetsområde i Gränby,
- samt att lösningen behövde vara genomförbar inom givna tidsmässiga och ekonomiska ramar.

Av tillgängliga handlingar framgår att behovsbedömningen i huvudsak fokuserade på att säkerställa fortsatt drift av verksamheten, medan det i mer begränsad utsträckning redovisas hur behovet analyserades ur ett mer verksamhetstekniskt eller långsiktigt utvecklingsperspektiv. Behovet tycks i detta avseende i hög grad ha baserats på antagandet att en anläggning med motsvarande funktion som den befintliga banan också skulle tillgodose verksamhetens behov framåt.

Dessa förutsättningar utgjorde tillsammans ramen för det fortsatta arbetet med att planera och genomföra den nya BMX-banan.

3.2 Kommunens lokalförsörjnings- och beställningsprocess

Uppsala kommuns lokalförsörjnings- och beställningsprocess utgör den övergripande modell som styr hur behov av lokaler och anläggningar identifieras, utreds, beslutas och genomförs. Processen syftar till att säkerställa att projekt genomförs strukturerat, med tydliga roller, underlag och beslutspunkter.

Övergripande struktur

Processen kan övergripande beskrivas som en sammanhängande kedja från behov till färdig anläggning, där:

- behov utreds i dialog med verksamhet och intressenter,
- åtgärder prövas och prioriteras inom lokalförsörjningsplanen,
- beslut fattas av berörda nämnder och kommunstyrelsen,
- och genomförandet sker genom beställning till kommunalt fastighetsbolag.

I denna struktur har:

- idrotts- och fritidsnämnden rollen som behovsägare,
- kommunledningskontoret (fastighetskontoret) rollen som beställarfunktion, processägare och utredningsstöd inom lokalförsörjningsprocessen,
- och kommunala bolag (t.ex. UKAF) rollen som genomförandeorganisation.

Stegvis genomförande

I genomförandeskedet tillämpas en stegvis modell där projektet utvecklas successivt genom fyra huvudskeden (steg 1–4):

1. **Förstudie** - Utredning av behov, möjligheter, kostnader och genomförbarhet.
2. **Programskede** - Konkretisering av verksamhetens behov i form av funktionskrav och programhandlingar.
3. **Projektering** - Framtagande av tekniska lösningar och handlingar som möjliggör byggnation.
4. **Produktion** - Genomförande av byggnationen samt överlämning av färdig anläggning.

Mellan dessa skeden finns beslutspunkter där framtagna underlag ska granskas och godkännas innan projektet får gå vidare. Processen bygger därmed på att projektet successivt fördjupas och kvalitetssäkras innan bindande beslut om genomförande fattas.

Beställning och rapportering

För varje skede sker en formell beställning från beställarfunktionen till genomförandeorganisationen. Till respektive skede kopplas krav på redovisning i form av rapporter, exempelvis:

- förstudierapport,
- programskedesrapport,
- och projekteringskedesrapport.

Dessa rapporter utgör beslutsunderlag inför vidare steg i processen och ska beskriva projektets funktion, utformning, ekonomi, tid och risker.

I den tillämpade modellen ansvarar genomförandeorganisationen för att ta fram underlag och rapporter för respektive skede. Underlagen tas normalt fram i samverkan med beställare, verksamhet och eventuella konsulter, men ägs och redovisas av genomförandeorganisationen.

Kommunledningskontoret ansvarar för beredning, granskning och processledning inför beslut, medan verksamheten svarar för att säkerställa att behov och funktionskrav omhändertas i underlagen

Genomförandeorganisationen ansvarar för framtagandet av förstudie-, program- och projekteringsrapporter. Kommunledningskontoret ansvarar för att granska och bereda underlagen inför beslut samt säkerställa att projektet följer den beslutade lokalförsörjningsprocessen. Verksamheten ansvarar för behovsbild och funktionskrav, medan beslut om projektets fortsatta genomförande fattas av behörig politisk eller delegerad instans.

Tillämpning i BMX-projektet

I det aktuella projektet med ny BMX-bana har processen i huvudsak följt denna stegmodell, men med en förenklad tillämpning.

Förstudie, programskede och projektering beställdes samlat i ett uppdrag i maj 2023, medan produktionsskedet beställdes separat i februari 2024. Detta motiverades av att projektet bedömdes vara relativt begränsat.

Den samlade beställningen av de tre första stegen innebar att:

- förstudie, program och projektering hanterades inom samma uppdrag,
- och att övergångar mellan dessa skeden inte prövades genom separata beslut i samma utsträckning som modellen förutsätter.

Den så kallade ”Steg 3-rapporten” utgjorde därefter underlag för beslut om att gå vidare till produktionsskedet, vilket beställdes genom en separat beställning.

Sammantaget innebär detta att projektet genomförts inom ramen för kommunens modell, men att den stegvisa prövningen av projektet i de tidiga skedena har varit komprimerad.

3.3 Projektets organisatoriska och styrningsmässiga förutsättningar

När beslut fattats om att en ny BMX-bana skulle anläggas övergick projektet från ett övergripande politiskt initiativ till ett operativt genomförande inom Uppsala kommuns ordinarie lokalförsörjnings- och beställningsprocess. Den fortsatta hanteringen av projektet kom därmed att präglas av etablerade roller, ansvarsfördelning och styrmodeller, där flera organisatoriska nivåer och aktörer var involverade.

På politisk nivå ansvarade kommunstyrelsen för investeringsbeslut och den övergripande beställningen, medan idrotts- och fritidsnämnden var den beställande verksamheten med ansvar för att definiera behov och funktionskrav kopplade till BMX-verksamheten. Kommunledningskontoret, genom Fastighetskontoret, hade rollen som beställarombud och samordnande funktion mellan nämnd, kommunstyrelse och fastighetsägande bolag. UKAF agerade beställningsmottagare med ansvar för projektering och genomförande av anläggningen.

Denna ansvarsfördelning innebar att projektet styrdes genom en uppdelad beställar- och utförarmodell, där verksamhetsföreträdare, beställarombud och genomförandeorganisation hade tydligt åtskilda uppdrag.

En grundläggande förutsättning i denna modell är att krav, förväntningar och beslut är tillräckligt tydligt formulerade i varje skede, samt att ansvar för tolkning och uppföljning är klart definierat.

Projektets styrning skedde i huvudsak genom:

- formella beställningar i olika steg (steg 1–3 respektive steg 4),
- beslutsunderlag och rapportering mellan skeden,
- samt löpande dialoger mellan berörda förvaltningar, bolag och verksamhetsrepresentanter.

Samtidigt innebar projektets karaktär – som ersättningsanläggning under tidspress och med begränsade ekonomiska ramar – att styrningen i praktiken kom att präglas av starkt fokus på tid,

kostnad och genomförbarhet. Detta påverkade förutsättningarna för fördjupad analys och kontroll av mer komplexa eller verksamhetsspecifika frågor, särskilt i övergången mellan funktionskrav och teknisk utformning.

Av tillgänglig dokumentation framgår att BMX-föreningen (SMK) involverades genom dialog och samråd, men deras roll var i huvudsak rådgivande. Det yttersta ansvaret för projektets utformning och kvalitet låg hos beställare och genomförandeorganisation inom kommunen och UKAF. Detta skapade ett läge där verksamhetskunskap och teknisk projektering behövde integreras genom tydliga styr- och kontrollmekanismer, snarare än genom direkt ansvar hos verksamhetsutövarna.

Sammantaget etablerades en projektorganisation med flera nivåer av beslut och ansvar, där varje aktör hade ett avgränsat mandat inom sitt område. De organisatoriska och styrningsmässiga förutsättningarna byggde på att:

- funktionskraven var tillräckligt tydliga och entydiga,
- ansvar för tolkning och omsättning av dessa krav var klart definierat,
- samt att uppföljning och granskning i varje skede säkerställde att projektet utvecklades i linje med verksamhetens behov.

I vilken utsträckning dessa förutsättningar faktiskt uppfylldes, och hur de påverkade projektets genomförande och slutliga resultat, behandlas i de efterföljande avsnitten.

Till skillnad från den tidigare BMX-anläggningen, som uppfördes och ägdes av föreningen SMK Uppsala på arrenderad mark, har den nya anläggningen uppförts inom ramen för kommunens ordinarie modell för investeringar i idrottsanläggningar.

Den nya BMX-banan ägs av UKAF, som i sin tur hyr ut anläggningen till idrotts- och fritidsnämnden. Verksamheten bedrivs därefter av föreningen SMK Uppsala, som nyttjar anläggningen inom ramen för bokade tider och betalar ersättning till nämnden för användningen.

Detta innebär en förändrad ansvarsfördelning jämfört med den tidigare anläggningen, där föreningen både ägde och ansvarade för drift och utveckling av banan.

3.4 Samlad bild av roller och ansvar i projektet

Utifrån genomgång av beslut, beställningar, utredningar och övriga tillgängliga handlingar, samt efter dialog med berörda, kan följande samlade bild av roller och ansvar i projektet redovisas.

Formella roller och ansvar

På övergripande nivå var **kommunstyrelsen** projektets yttersta beställare och investeringsansvariga. Kommunstyrelsen beslutade om projektets genomförande inom ramen för kommunens lokalförsörjningsprocess, undertecknade formella beställningar i projektets olika skeden och förband sig till den långsiktiga hyreslösningen för anläggningen. Kommunstyrelsens roll var strategisk och övergripande och omfattade inte operativ eller teknisk styrning av projektets utformning.

Idrotts- och fritidsnämnden hade rollen som beställande verksamhet och behovsägare. Nämnden initierade ärendet, definierade verksamhetens behov, antog funktionsprogrammet för BMX-banan och tog ställning till projektets inriktning ur verksamhetsperspektiv. Nämndens ansvar var därmed kopplat till kravställning och behovsdefinition, inte till projektering, byggnation eller tekniskt genomförande.

Kommunledningskontoret, genom fastighetskontoret (tidigare fastighetsstaben), hade rollen som beställarombud och processansvarig. Fastighetskontoret ansvarade för att tillämpa kommunens lokalförsörjnings- och beställningsprocess, samordna beställningar mellan skeden, följa projektets ekonomi och tid samt fungera som länk mellan kommunstyrelsen, idrotts- och fritidsnämnden och genomförandeorganisationen. Fastighetskontoret hade även en uppföljande och granskande roll, bland annat inför beslut om övergång till produktionsskedet.

Uppsala Kommun Arenor och Fastigheter AB (UKAF) var projektets beställningsmottagare och genomförandeorganisation. UKAF ansvarade för projektering, upphandling och produktion av BMX-banan samt för att omsätta funktionsprogrammet till tekniska lösningar inom givna ekonomiska och tidsmässiga ramar. UKAF bar därmed huvudansvaret för anläggningens faktiska utformning och utförande, inklusive styrning av konsulter och entreprenörer.

Verksamhetsutövare, huvudsakligen BMX-föreningen SMK Uppsala, deltog i projektet genom dialog, samråd och löpande kontakter. Deras roll var rådgivande och syftade till att bidra med verksamhetskunskap och synpunkter. De hade dock inget formellt ansvar eller beslutsmandat avseende projektering, genomförande eller godkännande av handlingar.

Konsulter och entreprenörer som deltog beskrivs nedan:

WSP, konsultföretag inom samhällsbyggnad, som handlades upp enligt ramavtal för projekteringen av banan.

BAU (Bygg, administration och utredning i Uppsala), handlades upp som underkonsult till WSP för uppdrag som bygglidare.

Velosolutions, ett specialiserat företag med inriktning mot planering, design och uppbyggnad av cykelanläggningar såsom BMX-banor och pumptracks. Velosolutions anlätades i ett tidigt skede av projektet som specialistkonsult för att ta fram banans övergripande layout. I samband med att WSP upphandlades som ansvarig projektör kom Velosolutions att ingå som underkonsult till WSP i projekteringsskedet, med uppgift att bidra med specialistkompetens inom BMX-banors utformning.

Inför genomförandeskedet var avsikten att Velosolutions på motsvarande sätt skulle medverka i produktionen, då som underentreprenör till den upphandlade markentreprenören. Rollen var tänkt att omfatta stöd under byggnationen, med fokus på finplanering och justering av banans geometri.

Velosolutions planerade medverkan i produktionsskedet kom dock inte att realiseras, vilket beskrivs vidare i kapitel 4.

Då Velosolutions inte fullföljde sitt uppdrag anlätades en tidigare professionell BMX-åkare och hans far, för att bistå entreprenören med bearbetningen av banans slutliga utformning. Då dessa anlätades som privatpersoner anges inte deras namn i denna studie.

ATJ Track & Trail Support AB, den specialist som senare (2025–2026) kom att hjälpa UKAF:s markentreprenör att utföra erforderliga åtgärder för att banan slutligen skulle bli godkänd.

Entreprenör med ansvar för byggnationen var ramavtalsupphandlade *JR Marktenik AB*. På grund av konkurs kom de senare att ersättas av *Östuna schakt och transport* för att åtgärda de fel som kommit att uppstå.

Sammantaget bestod projektorganisationen av flera avgränsade roller inom ramen för en etablerad beställar- och utförarmodell. Ansvaret för strategisk styrning, kravställning, processledning och genomförande var fördelat mellan olika aktörer. Samtidigt framgår att ansvaret för frågor som rör tolkning av funktionskrav, säkerställande av verksamhetens faktiska funktion och verifiering av funktionsuppfyllelse inte var uttryckligen samlat hos någon enskild aktör i dokumentationen, utan förutsattes hanteras inom ramen för samverkan mellan berörda parter.

Denna roll- och ansvarsfördelning utgör den faktiska organisatoriska och styrningsmässiga kontext inom vilken projektet planerades och genomfördes och är central för förståelsen av de iakttagelser som redovisas i rapportens efterföljande avsnitt.

Faktisk rollfördelning i genomförandet

Intervjuerna visar att den formella ansvarsfördelningen i projektet i huvudsak är känd och i stort delas av de involverade aktörerna, särskilt avseende övergripande roller. Det finns en relativ samsyn kring att Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen ansvarat för behovsbeskrivning och framtagande av

funktionsprogram, att kommunledningskontoret (fastighetskontoret) företrätt beställaren och lett processen, samt att UKAF ansvarat för projektering och genomförande.

Samtidigt framträder skillnader i hur roller och ansvar uppfattats i praktiken. Framför allt gäller detta frågan om vem som haft ett samlat ansvar för att säkerställa att anläggningen fungerat för verksamheten. Här beskriver kommunledningens fastighetskontor ansvaret som delat mellan flera aktörer, medan Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen pekar ut genomförandeorganisationens projektledning som ansvarig. Även verksamhetsföreträdare har i tidigare intervjuer uttryckt att ansvaret i praktiken uppfattats ligga hos kommunen eller genomförandeorganisationen, men med stöd av föreningens sakkunskap.

Intervjuerna visar vidare att aktörernas faktiska involvering varierat mellan projektets olika skeden. Kultur- idrotts- och fritidsförvaltningen beskriver en tydlig roll i behovsarbete och framtagande av funktionsprogram, men en mer begränsad involvering i projektering och byggskede. Samtidigt framhåller fastighetskontoret sin roll i att leda och följa upp projektet, men konstaterar att vissa funktionella aspekter varit svåra att säkerställa i tidiga skeden.

Även synen på funktionsprogrammets roll skiljer sig åt. Det beskrivs av vissa aktörer som tillräckligt tydligt för sitt syfte, medan andra uppfattar det som övergripande och i behov av komplettering för att fungera som underlag för projektering.

Sammantaget visar intervjuerna att den formella modellen i huvudsak återspeglas i hur projektet beskrivs, men att upplevelsen av ansvar, funktion och inflytande skiljer sig mellan aktörerna, särskilt i övergången från kravställning till genomförande.

Identifierade otydligheter och gränssnitt

Granskningen visar att det i projektet funnits ett antal otydligheter och gränssnitt mellan aktörer som haft betydelse för hur projektet utvecklats.

En central iakttagelse är att ansvaret för att säkerställa anläggningens funktion inte varit entydigt definierat. Medan ansvarsfördelningen för formella delar såsom beställning, projektering och genomförande varit tydlig, har ansvaret för att säkerställa att den färdiga anläggningen uppfyller verksamhetens behov i praktiken varit mer oklart och i stor utsträckning förutsatts hanteras genom samverkan mellan aktörer.

Vidare framgår att det förekommit gränssnitt mellan projektering och genomförande där ansvar och förväntningar inte varit fullt ut synkroniserade. Detta gäller särskilt frågan om i vilken utsträckning anläggningens slutliga utformning skulle fastställas i projekteringshandlingar respektive utvecklas i byggskedet.

Även specialistkompetensens roll utgör ett centralt gränssnitt. Velosolutions hade en tydlig roll i projekteringsskedet, men deras roll i genomförandet var inte fullt ut fastställd eller förankrad, vilket bidrog till att projektet saknade kontinuitet i den specialistkunskap som krävdes för att säkerställa funktion.

Vidare framträder otydligheter i gränssnittet mellan beställare, beställarombud och genomförandeorganisation, särskilt avseende ansvar för uppföljning och verifiering av funktion.

Sammantaget visar detta att projektet innehöll flera gränssnitt där ansvar, mandat och förväntningar inte varit fullt ut samordnade, vilket bidrog till att viktiga frågor inte fängades upp eller hanterades i rätt skede.

3.5 Funktionskrav och tidig kravställning

Som ett led i övergången från behovsbedömning till formell beställning togs ett funktionsprogram fram för den nya BMX-banan i Gränby. Funktionsprogrammet antogs av idrotts- och fritidsnämnden i april 2023 och utgjorde därefter den centrala kravställande handlingen i projektet. Det var mot detta dokument som projektering, genomförande och senare granskning formellt skulle ske.

Funktionsprogrammet formulerades med ambitionen att den nya anläggningen skulle möjliggöra fortsatt BMX-verksamhet för föreningsliv och idrottsgymnasium. De angivna funktionskraven beskrev övergripande egenskaper såsom:

- fullstor BMX-bana med fyra raksträckor och tre kurvor,
- specificerad ytbeläggning (stenmjöl och asfalt),
- startgrind med åtta platser och startramp med angiven höjd,
- tillgång till belysning, vatten, toalett, förrådsutrymmen och ytor för publikfunktioner.

Funktionskraven var således huvudsakligen av beskrivande och innehållslig karaktär. De angav vad anläggningen skulle innehålla, men i begränsad utsträckning hur dessa funktioner tekniskt och geometriskt skulle utformas för att säkerställa full funktionalitet för BMX-verksamhet. Kraven var i stor utsträckning utformade med referens till den befintliga anläggningen och angav att den nya banan skulle ha "samma funktion" eller "samma standard" som den tidigare.

Den tidiga kravställningen byggde därmed på ett antagande om att:

- den befintliga banans funktion var tillräckligt känd och etablerad,
- denna funktion kunde reproduceras genom övergripande funktionsbeskrivningar,
- samt att detaljerad teknisk och verksamhetsspecifik utformning kunde hanteras inom ramen för projektering och dialog i senare skeden.

Av handlingarna framgår att dialog fördes med BMX-föreningen och andra intressenter under framtagandet av funktionsprogrammet. Denna dialog synes dock huvudsakligen ha skett i syfte att identifiera önskade funktioner och innehåll, snarare än att omsätta verksamhetskunskap till verifierbara tekniska krav eller mätbara kriterier. Funktionsprogrammet innehåller exempelvis inga krav på specifika geometrier, toleranser eller prestanda kopplade till tävlings- och träningsfunktion för BMX, utan överlämnar i praktiken dessa frågor till efterföljande projektering.

Av dialog med verksamhetsföreträdare framgår att det i arbetet med funktionsprogrammet fanns en uttalad ambition att anläggningen skulle utformas i enlighet med den internationella standarden UCI BMX Track Guide (version 2017). Guiden, framtagen av det internationella cykelförbundet (UCI), innehåller riktlinjer och krav avseende bland annat banans layout, dimensioner, säkerhet, tekniska utformning och förutsättningar för tävling och drift.

Trots att denna vägledning användes som referens i dialogen med verksamheten framgår det inte av det antagna funktionsprogrammet att kraven formulerades som formella föreskrifter eller verifierbara krav.

I den etablerade beställar- och utförarmodell som tillämpades innebar detta att tolkningen av funktionskraven fick stor betydelse. Funktionsprogrammet blev en styrande handling, men utan tydligt definierade verifieringspunkter eller kriterier för hur funktionsuppfyllelse skulle säkerställas och kontrolleras. Detta ökade beroendet av att projektering och granskning i senare skeden hade tillräcklig verksamhetskompetens och tydliga strukturer för kvalitetssäkring.

Sammantaget präglades den tidiga kravställningen av:

- en relativt generell funktionsbeskrivning,
- stark koppling till befintlig anläggning som normbild,
- samt begränsad formalisering av verksamhetsspecifika och tekniskt verifierbara krav.

Hur dessa förutsättningar påverkade projektering, granskning och genomförande, och i vilken utsträckning funktionskraven kunde omsättas till en anläggning som fullt ut motsvarade verksamhetens behov, behandlas i följande kapitel.

3.6 Övergripande planeringsförutsättningar i Gränby

Gränbyområdet i Uppsala utgör ett av kommunens större sammanhängande utvecklingsområden. I kommunens övergripande planering pekas området ut för framtida exploatering med bostäder, skolor, idrotts, verksamheter och annan samhällsservice. Omvandlingen av området sker successivt och innebär att befintliga funktioner i vissa fall behöver avvecklas eller omlokaliseras för att ge utrymme åt ny bebyggelse.

Den tidigare BMX-banan vid Gränby sportfält var etablerad på mark som på sikt avses omvandlas inom denna utvecklingsstruktur. Anläggningen hade därmed karaktären av en lösning med begränsad långsiktig varaktighet, vilket också speglas i att nyttjandet av marken skedde genom arrende.

Som en följd av beslutet att uppföra en simidrottsanläggning på Gränby sportfält behövde BMX-verksamheten flyttas från sin dåvarande plats. Den nya BMX-banan har i sin tur lokaliserats inom samma övergripande utvecklingsområde, på fastigheten Brillinge 4:5, där marken upplåts genom ännu ett tidsbegränsat arrendavtal.

Av tillgängliga handlingar framgår att även denna lokalisering inte är förenlig med områdets långsiktiga utvecklingsplaner, vilket innebär att anläggningen inte är avsedd att utgöra en permanent lösning i ett längre tidsperspektiv. Arrendavtalets utformning, med en begränsad grundperiod och möjlighet till successiv förlängning, återspeglar denna planeringsmässiga osäkerhet.

Sammantaget innebär detta att projektet med ny BMX-bana har genomförts inom ramen för ett område med pågående och framtida exploateringsintressen. Dessa förutsättningar har utgjort en del av de övergripande ramar inom vilka lokalisering, tidplan och genomförande av projektet har hanterats.

4 HÄNDELSEFÖRLOPP – FRÅN FUNKTIONSPROGRAM TILL ÖVERLÄMNING

4.1 Översiktlig tidslinje

För att skapa en samlad bild av projektets utveckling redovisas nedan en översiktlig tidslinje från etableringen av den tidigare BMX-anläggningen fram till färdigställandet av den nya banan.

1984–2022 – Bakgrund och tidigare anläggning

1984–2015:

BMX-verksamheten i Uppsala etableras 1984. De första åren som en egen klubb, Uppsala BMX, innan man 1988 blir en sektion SMK Uppsala. De första tjugo åren bedrivs verksamheten på en mindre bana i Gottsundagipen.

2011 tecknas ett arrendavtal mellan SMK Uppsala och Uppsala kommun avseende mark i Gränby. En BMX-bana uppförs av föreningen med egna medel, ideella insatser och kommunal finansiering. Anläggningen tas i drift 2015 och kommer att användas för både föreningsverksamhet och utbildning inom Celsiusskolans idrottsgymnasium.

Ca 2017–2022:

I samband med att arrendet närmar sig sin slutperiod förs dialog mellan föreningen och kommunen om anläggningens långsiktiga förutsättningar. Föreningen aktualiserar behovet av planeringsförutsättningar och alternativa lokaliseringar. Flera platser utreds under denna period.

2022 – Initierande beslut

1 februari 2022:

Kommunstyrelsen beslutar att uppföra en simidrottsanläggning på Gränby sportfält. Beslutet innebär att befintlig BMX-bana måste avvecklas och flyttas.

2023 – Behov, beslut och beställning av tidiga skeden

25 januari 2023:

Tjänsteskrivelse tas fram med förslag om flytt av BMX-banan till ny plats.

13 februari 2023:

Idrotts- och fritidsnämnden beslutar att anlägga en ny BMX-bana som ersättning för den befintliga.

Våren 2023:

Utredningsarbete genomförs av kommunledningskontorets fastighetskontor och UKAF i dialog med verksamheten.

26 april 2023:

Idrotts- och fritidsnämnden antar funktionsprogram för den nya BMX-banan.

10 maj 2023:

Beställning av steg 1–3 (förstudie, programskede och projektering) genomförs. Därmed initieras projektets tidiga skeden formellt inom ramen för kommunens lokalförsörjnings- och beställningsprocess.

2023–2024 – Projektering och Steg 3

Sommar–tidig höst 2023:

Projekteringsskedet inleds formellt, men enligt tillgängliga uppgifter bedrivs arbetet initialt i begränsad omfattning.

Hösten 2023:

Projekteringsarbetet övergår i en mer aktiv fas, då WSP som huvudprojektör driver arbetet vidare med ökad intensitet. I detta skede genomförs löpande dialoger mellan projektets aktörer, inklusive verksamhetsföreträdare och specialistkonsult, med fokus på att utveckla anläggningens utformning.

Denna förskjutning mellan beställning och faktisk projekteringsaktivitet innebär att den effektiva tiden för projektering och framtagande av bygghandlingar inför produktionsstart blir mer begränsad än vad beställningstidpunkten i maj 2023 i sig indikerar.

December 2023:

Ansökan om rivningslov för den befintliga BMX-banan lämnas in som del av förberedelser inför genomförandeskedet.

Januari 2024:

Hysesavtal och arrendeavtal för den nya platsen tas fram. Upphandling av mark- och rivningsentreprenad initieras.

17 januari 2024 (reviderad 25 januari 2024):

Steg 3-rapport färdigställs och redovisar projektets förutsättningar inför genomförandeskedet, inklusive tekniska lösningar, kostnadsbild och genomförandeplan.

2024 – Beslut om produktion

6 februari 2024:

Beställning av steg 4 (produktion) beslutas formellt av kommunstyrelsen.

7 februari 2024:

Beställningen mottas och bekräftas av UKAF.

1 februari 2024:

Tillträde till arrendeområdet för den nya BMX-banan.

2024 – Produktion och färdigställande

Februari–mars 2024:

Rivning av befintlig bana genomförs.

Massor från den tidigare anläggningen transporteras till den nya platsen för återanvändning.

April 2024:

Bygglov beviljas.

Bygghandlingar färdigställs.

Maj 2024:

Byggstart för ny BMX-bana.

Juli 2024:

UKAF beslutar att avbryta samarbetet med Velosolutions. Detta eftersom man inte kommer överens om omfattning på Velosolutions medverkande och arvode under genomförandet.

Juli-augusti 2024:

Entreprenören fortsätter byggnationen, men nu utan det stöd som Velosolutions förväntats bistå med. Till sin hjälp inför slutskedet har man i stället en professionell BMX-åkare som provåker banan och tillsammans med sin far bearbetar ytskikten utifrån de redan färdigställda grunderna för banan.

Augusti 2024:

Banan färdigställs enligt planerad tidplan. Slutbesiktning genomförs av UKAF och entreprenören. SMK framförde önskemål om att få delta, men fick beskedet att slutbesiktning skulle ske mellan endast entreprenör och beställare. Banan godkändes.

2024–2026 – Uppdagade brister och åtgärder

Augusti–september 2024:

I samband med att banan tas i bruk uppmärksammas en rad brister i anläggningens funktion. Enligt verksamhetsutövaren framträder dessa först när banan används i praktiken, i samband med de första träningstillfällena efter slutbesiktning. I första hand uppdagades att startrampen byggts enligt fel ritning och därmed var två meter för hög. Vidare uppdagades ytterligare brister i banans utformning vilket gjorde att den inte motsvarade de krav som ställs för tävling och avancerad träning.

Efter detta begränsas användningen av anläggningen. Enligt uppgifter från verksamhetsutövaren har banan därefter endast kunnat nyttjas för träning i begränsad omfattning. I väntan på att felen skulle åtgärdas har SMK samarbetat med BMX-klubben i bl.a. Märsta för att fortsatt bedriva sin verksamhet.

Hösten 2024:

Under hösten 2024 fortsatte arbetet med att identifiera och precisera de brister som uppdagats. Enligt tillgängliga uppgifter framkom dessa stegvis i takt med att banan användes i praktiken.

Både interna tester inom föreningen och synpunkter från externa aktiva visade att banans funktion avvek från förväntningarna, särskilt vad gällde kurvor, hopp och rampens utformning.

I dialog med kommunen ombads SMK att successivt beskriva och konkretisera de brister som identifierats samt vilka åtgärder som bedömdes nödvändiga för att banan skulle kunna fungera fullt ut.

Under den fortsatta hanteringen av anläggningen efter färdigställandet har entreprenören enligt uppgifter ersatts till följd av konkurs.

Vidare har rollen som specialiststöd i arbetet med att justera och färdigställa banans funktion övertagits av andra representanter från svensk BMX-verksamhet.

Jan-mars 2025:

Under januari 2025 genomfördes möten mellan kommunen och verksamhetsföreträdare där behovet av åtgärder diskuterades. SMK och representanter för utbildningsverksamheten redovisade då en samlad bild av bristerna samt behov av att banan skulle motsvara såväl ritningar som verksamhetskrav.

I mars 2025 inkom SMK med en mer strukturerad åtgärdsbeskrivning, baserad på genomgångar av banan tillsammans med aktiva och externa experter. Denna beskrev i detalj vilka delar av banan som behövde byggas om samt föreslog en möjlig arbetsgång för åtgärderna.

Juni 2025:

Under juni 2025 framkom att ytterligare specialistkompetens behövdes för att hantera framför allt kurvornas utformning. I dialog mellan SMK och kommunen identifierades då extern expertis, vilket ledde till att ny specialist senare kontrakterades för att stödja det fortsatta arbetet.

Våren 2026:

Verksamheten bedrivs delvis genom anläggningar i norra Stockholm, samtidigt som åtgärder kopplade till den uppförda banan fortsatt pågår (maj 2026).

Juni 2026:

Felen är åtgärdade, banan besiktigas och godkänns av huvudkommissarie från Svenska cykelförbundet BMX. Klubbens verksamhet tas åter i full drift.

4.2 Funktionsprogram

Funktionsprogrammet för den nya BMX-banan i Gränby togs fram som ett centralt underlag i övergången från behovsbeskrivning till beställning av projektets fortsatta skeden. Syftet med programmet var att formulera de övergripande krav och förutsättningar som anläggningen skulle uppfylla för att möjliggöra fortsatt BMX-verksamhet för föreningsliv och utbildning. Arbetet genomfördes i samverkan mellan Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, kommunledningskontorets fastighetskontor samt verksamhetsföreträdare, däribland BMX-föreningen SMK Uppsala. Funktionsprogrammet antogs av idrotts- och fritidsnämnden i april 2023 och kom därefter att utgöra det styrande dokument som låg till grund för beställning, projektering och genomförande av anläggningen. Innehållet utgjordes huvudsakligen av beskrivande funktionskrav avseende banans utformning, omfattning och tillhörande funktioner, såsom banlayout, startanordning, ytmaterial och kringfunktioner, samt angav att den nya anläggningen skulle motsvara den tidigare banans funktion och användbarhet.

Funktion	Beskrivning
Fullstor BMX-bana	Samma storlek som befintlig bana
Utformning	4 raksträckor och 3 kurvor
Ytbeläggning	Stenmjöl på raksträckor och asfalt i kurvor
Startgrindar	8 st startplatser/grindar, pneumatiska
Startramp	6 meter hög
Förråd	4 förvaringscontainrar under startrampen
Toalett	Tillgång till vatten
Tillgång till vatten	Sommarvatten för bevattning av banan samt året runt vatten för toalett (toalett ska vara modulform)
Belysning	Mobila belysningsstolpar enligt samma standard som på befintlig bana
Parkering	Yta intill banan för att parkera
Yta för mobil läktare & sekretariat	Yta intill banan för att ställa upp en temporär läktare och ett temporärt sekretariat
Yta för anläggande av staket	Om behov anses föreligga, ska det finnas utrymme för att anlägga staket i framtiden
Elförsörjning	Elanslutning som ska klara att försörja kompressor till startgrindar och belysning

Figur 2 Funktionsprogram (Uppsala kommun)

4.3 Projektering

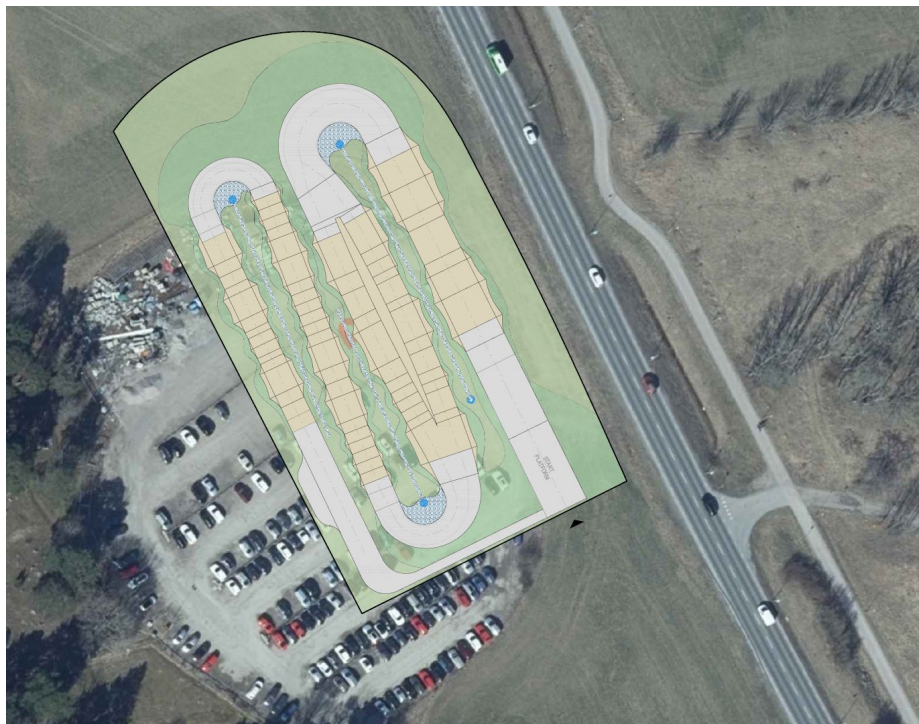
Projekteringsskedet inleddes formellt i samband med beställningen av steg 1–3 (förstudie, programskede och projektering) i maj 2023. Arbetet bedrevs därefter successivt, men av tillgängligt underlag framgår att projekteringen kom i gång i mer aktiv form först under hösten 2023.

Detta innebär att det i praktiken förelåg en viss förskjutning mellan den formella beställningen och det skede då projekteringsarbetet bedrevs med full intensitet. Därmed kom tiden för fortsatt projektering och förberedelser inför byggstart att bli mer begränsad jämfört med vad som ursprungligen kunnat förutsättas utifrån beställningstidpunkten.

Enligt uppgifter från genomförda dialoger och intervjuer kan denna fördröjning delvis ha haft samband med organisatoriska förändringar inom genomförandeorganisationen i projektets inledande skede. Något entydigt stöd för detta återfinns dock inte i de formella handlingar som ingår i granskningen.

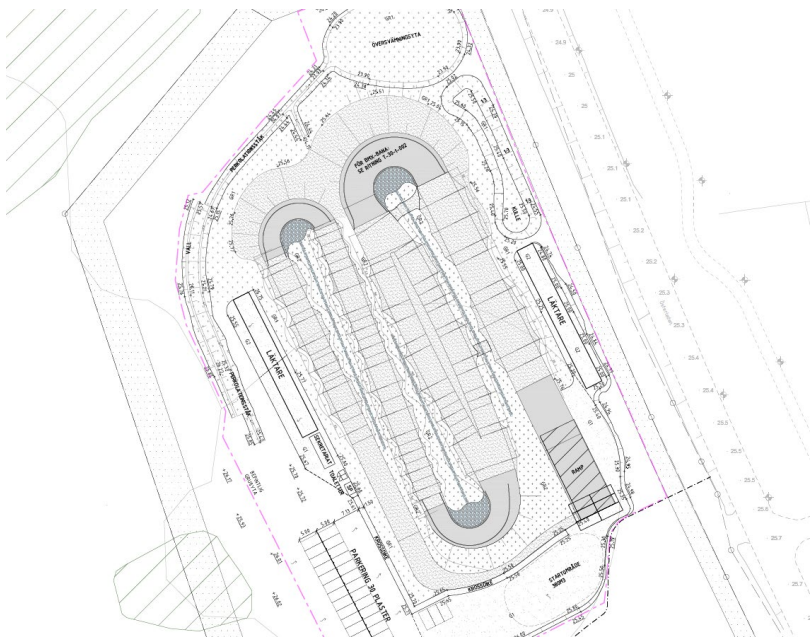
Projekteringsarbetet organiserades i nära samverkan mellan beställare, genomförandeorganisation, konsulter och verksamhetsföreträdare. I projekteringsgruppen ingick bland annat representanter från UKAF, WSP, specialistföretaget Velosolutions samt företrädare för BMX-verksamheten inom SMK Uppsala. Samverkan konkretiserades genom löpande dialog och avstämningsmöten där såväl tekniska lösningar som verksamhetsspecifika frågor behandlades.

I projekteringsskedet hade Velosolutions rollen som specialistkonsult med ansvar för att ta fram förslag till banans övergripande layout. Denna layout utgjorde utgångspunkt för den fortsatta detaljprojektering som genomfördes av WSP. WSP ansvarade i sin tur för att omsätta funktionsprogrammet och layoutförslaget till tekniska handlingar, inklusive situationsplaner, höjdsättning, tekniska system och övriga bygghandlingar.

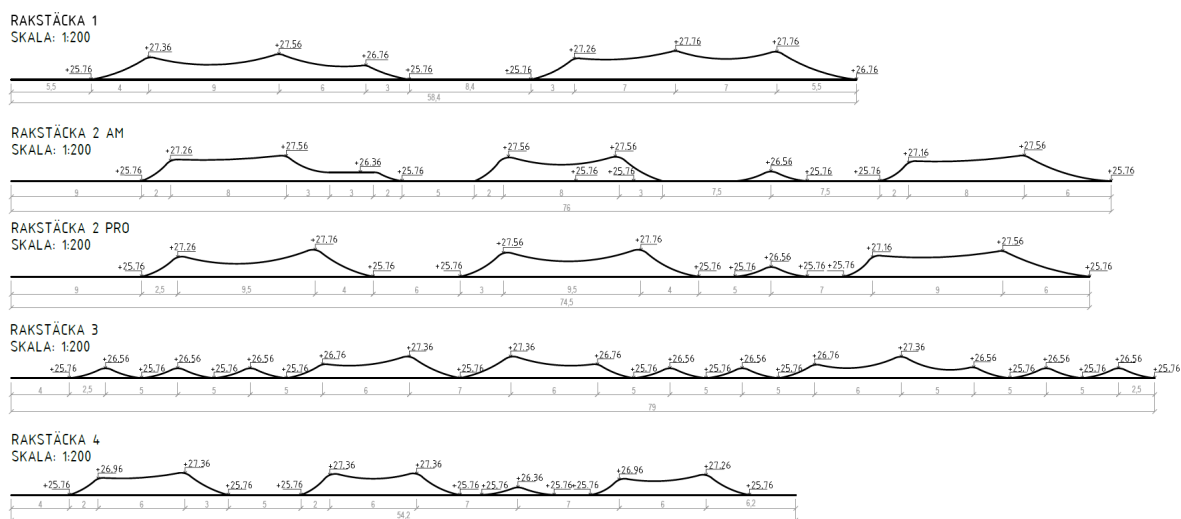
Figur 3 Situationsplan för banlayout av Velosolutions, februari 2024

Arbetet i projekteringsskedet resulterade i framtagande av så kallade granskningshandlingar, vilka därefter utvecklades till förfrågningsunderlag och bygghandlingar till entreprenören. De framtagna handlingarna omfattade bland annat översiktsplan för banans layout, rivningsplan, höjdsättningsplan, VA-plan, ledningssamordning samt belysningsplan. Tillsammans beskrev dessa handlingar anläggningens övergripande utformning, tekniska lösningar och relation till omgivande mark.

Figur 4 Markplaneringsplan från granskningshandlingar (WSP)

Av genomgång av handlingar framgår att dessa successivt utvecklades under projekteringsprocessen. Jämförelser mellan granskningshandlingar och förfrågningsunderlag/bygghandlingar visar att synpunkter från verksamhetsföreträdare i stor utsträckning arbetades in i det slutliga underlaget. Detta överensstämmer med intervjuer där verksamheten beskriver att de haft möjlighet att lämna synpunkter och att dessa i huvudsak beaktats i projekteringen.

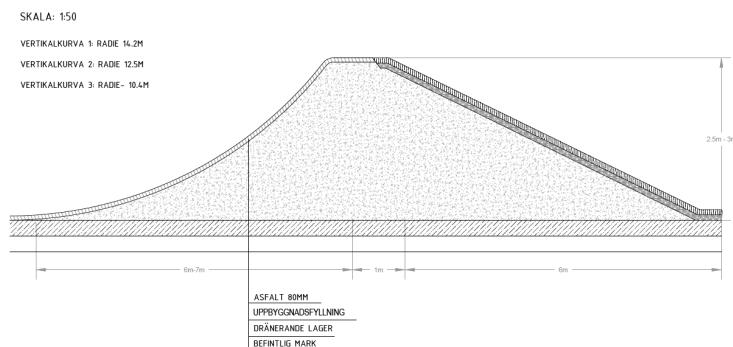
Figur 5 Profiler och detaljer från bygghandling (WSP)

Samtidigt framgår att vissa delar av anläggningens slutliga utformning inte var fullt ut fastställda i projekteringskedet. Av projekteringsunderlaget framgår att delar av banans geometri, såsom dimensionering av gupp och vissa funktionsdetaljer, förutsattes detaljjusteras under produktionsskedet.

Genomgång av projekteringshandlingar visar också att vissa delar av banans geometri redovisas i form av typsektioner, där principiella samband mellan radier och höjder anges inom givna intervall. Dessa handlingar beskriver en önskad funktion och form, men återger endast ett enskilt tvärsnitt och inte den sammanhängande variation som krävs längs en hel kurva.

I praktiken utgörs banans kurvatur av ett stort antal sammansatta sektioner som behöver anpassas och sammanlänkas för att skapa en fungerande geometri i rörelse. Att enbart utifrån en typsektion åstadkomma denna helhet innebär betydande tolkningsutrymme.

Detta innebär att bygghandlingarna i dessa delar i huvudsak kan användas som underlag för anläggningens grundläggande uppbyggnad, men att den slutliga funktionen förutsätter fortsatt bearbetning och anpassning med stöd av specialistkompetens i genomförandeskedet.

Figur 6 Typsektion som i bygghandlingen representerar samtliga tre vertikalkurvor (WSP)

Detta innebar att den slutliga utformningen i dessa delar inte enbart bestämdes genom projekteringshandlingar, utan även skulle utvecklas vidare och "testas" fram i samband med genomförandet. Detta beskrivs genomgående som kännetecknande för en anläggning av denna typ. Även om bygghandlingarna som sådana anses vara fullständiga och korrekta, så räcker de inte helt till för att få till banans exakta form. För att nå dit erfordras en iterativ process och stöd av särskild expertis. Samtliga tillfrågade verkar ha varit införstådda med detta, frågan är i vilken utsträckning de olika parterna förstått vikten av detta i praktiken.

Utifrån denna kunskap kan det konstateras att framtagna handlingarna i praktiken kom att utgöra det underlag utifrån vilket entreprenören hade att utföra den huvudsakliga grunden för anläggningen, men att dessa handlingar inte förväntades täcka den färdigställandet i detalj.

Av tillgängliga uppgifter framgår att rollerna i projekteringsskedet i huvudsak uppfattades som tydliga av berörda aktörer. Velosolutions ansvarade för framtagande av banlayout och deltog som specialiststöd i dialogen med huvudprojektör och beställare. För detta skede fanns också avtal som reglerade deras insats, och samverkan mellan aktörerna beskrivs sammantaget som väl fungerande.

Sammantaget kännetecknades projekteringsskedet av en strukturerad process med tydlig dokumentutveckling och aktiv dialog mellan berörda parter, där verksamhetens synpunkter i hög grad integrerades i det tekniska underlaget, samtidigt som vissa delar av funktion och utformning förutsattes hanteras och verifieras i efterföljande skede.

Denna typ av arbetssätt, där projekteringshandlingar utgör ett underlag för grundutformning men där slutlig funktion utvecklas genom iterativ anpassning under byggskedet, beskrivs av flera aktörer som kännetecknande för denna typ av anläggningar.

4.4 Byggnation

Byggskedet inleddes i maj 2024 efter att bygghandlingar färdigställts och upphandling av entreprenör genomförts. En central utgångspunkt i genomförandet var att återanvända material från den tidigare BMX-banan, såsom massor och konstruktionsdelar, vilket innebar att verksamheten under en period stod utan tillgång till egen anläggning.

I genomförandet ansvarade upphandlad markentreprenör för byggnationen utifrån de bygghandlingar som tagits fram i projekteringsskedet. Arbetet bedrevs enligt planerad tidplan med målsättning att anläggningen skulle färdigställas till sensommaren 2024.

Inför genomförandeskedet framträder dock skillnader i hur Velosolutions förväntade roll uppfattades av projektets parter. Enligt beställarsidan var avsikten att Velosolutions skulle medverka i begränsad omfattning i slutskedet av produktionen, som specialiststöd till entreprenören med fokus på finplanering och justering av banans utformning.

Velosolutions å sin sida hade en annan uppfattning om sin roll i projektet. Av tillgängligt underlag framgår att de redan under projekteringsskedet presenterat ett upplägg där deras medverkan i genomförandet var mer omfattande och där de i praktiken såg sig själva ha en mer sammanhållen roll från utformning till färdig anläggning.

Dessa skillnader i uppfattning blev särskilt tydliga inför byggstarten, då Velosolutions lämnade förslag till genomförande och ersättning som enligt beställaren avvek från projektets förutsättningar. Mot denna bakgrund kom samarbetet med Velosolutions att avbrytas i juli 2024.

Beslutet innebar att projektet gick vidare till genomförande utan den specialistmedverkan som tidigare diskuterats och i viss utsträckning förutsatts, vilket förändrade förutsättningarna för genomförandet.

Under byggskedets gång genomfördes huvuddelen av arbetet med banans grundläggande uppbyggnad utifrån framtagna bygghandlingar. Entreprenören saknade enligt tillgängliga uppgifter tidigare erfarenhet av att uppföra BMX-banor, varför genomförandet i hög grad kom att baseras på handlingarna som sådana.

Efter att samarbetet med Velosolutions avbrutits anlätades senare externa personer med erfarenhet från BMX-verksamhet (tidigare proffscyklister och dennes far) för att bistå entreprenören vid färdigställandet av banan. Deras uppdrag var att bidra till den slutliga utformningen genom provåkning samt justeringar av ytskikt och detaljer i banprofilen.

Vid tidpunkten för deras medverkan hade dock stora delar av banans grundläggande geometri redan färdigställts. Möjligheterna att påverka anläggningens övergripande utformning var därmed begränsade, och uppdraget kom i huvudsak att inriktas på att göra banan så åkbar som möjligt utifrån rådande förutsättningar.

Av intervjuer framgår vidare att uppdraget genomfördes under tidspress, med begränsade resurser och otydliga ramar. De personer som engagerades uppfattade situationen som kritisk och tog på sig uppdraget i syfte att bidra till färdigställandet, snarare än som ett fullt ut definierat specialistuppdrag. Samtidigt förväntades de i praktiken hantera delar av en uppgift som enligt tidigare planering varit avsedd att utföras av en etablerad specialistfunktion under en längre tidsperiod. Deras insats bör därmed förstås utifrån dessa förutsättningar.

Av tillgängliga uppgifter framgår att färdigställandet av BMX-banor av denna typ normalt sker genom en iterativ process, där anpassningar görs fortlöpande i nära samspel mellan projektering, utförande och specialistkompetens. I det aktuella projektet tillfördes denna specialistmedverkan först efter att stora delar av anläggningens grundläggande utformning redan hade fastställts, vilket begränsade möjligheterna till mer omfattande justeringar av banans geometri.

Sammantaget genomfördes byggnationen enligt planerad tidplan, men med väsentligt förändrade förutsättningar i produktionens slutskede, avseende tillgång till specialistkompetens, möjligheten till iterativ anpassning samt förutsättningarna att säkerställa anläggningens funktion innan färdigställande.

4.5 Överlämning och mottagande

Inför färdigställandet genomfördes åtgärder i syfte att verifiera anläggningens funktion, bland annat genom att externa BMX-åkare provkörde banan. Detta användes som en indikation på att banan uppnått avsedd funktion inför överlämning.

Slutbesiktning genomfördes i augusti 2024 av UKAF och entreprenör. Föreningen SMK Uppsala framförde önskemål om att delta i besiktningen, men fick beskedet att slutbesiktning skulle ske mellan endast entreprenör och beställare och deltog därför inte i detta moment.

Efter överlämning och när banan togs i bruk framkom att anläggningen inte fungerade som avsett. Bristerna uppmärksammades inte vid slutbesiktningen utan först i samband med faktisk användning.

Det första och mest uppenbara felet som identifierades var att startrampen var felaktigt utförd. Av tillgängliga uppgifter framgår att rampen byggts utifrån felaktigt underlag, vilket medförde en avvikande höjd i förhållande till avsedd utformning.

I samband med de första träningstillfällena under sensommaren och hösten 2024 framträdde successivt ytterligare brister i banans funktion. Dessa avsåg bland annat kurvor, hopp och den övergripande geometrin, och blev särskilt tydliga vid högre hastigheter och mer avancerad användning. Såväl föreningens egna åkare som externa, mer erfarna BMX-utövare uppmärksammade att banan inte motsvarade förväntad funktion.

Bristerna blev tydligare i takt med att anläggningen användes och testades i praktiken. Föreningen genomförde även egna kontrollmätningar och jämförelser med projekteringshandlingar, vilka visade på avvikelser i förhållande till avsedd utformning.

Efter att banan tagits i bruk genomfördes även en bedömning av Svenska Cykelförbundets grengrupp för BMX, som visade att anläggningen inte uppfyllde krav för tävlingsverksamhet på nationell nivå.

Banan kunde därmed initialt endast användas i begränsad omfattning, vilket aktualiserade behovet av ytterligare utredning och åtgärder, se avsnitt 4.6.

4.6 Åtgärder efter identifierade brister

Efter att brister i anläggningens funktion uppmärksammats i samband med att banan togs i bruk inleddes ett arbete med att identifiera orsaker och definiera vilka åtgärder som krävdes.

Arbetet med att klarlägga bristerna skedde successivt. Av tillgängligt underlag framgår att förståelsen för både omfattning och konsekvenser utvecklades över tid, i takt med att banan testades och analyserades i praktiken.

SMK Uppsala kom i detta skede att spela en central roll i att samla erfarenheter från användning av banan, genomföra egna kontroller samt beskriva identifierade brister. I dialog med kommunen ombads föreningen att mer systematiskt redovisa vilka delar av anläggningen som behövde åtgärdas.

Under hösten 2024 och vintern 2025 fördes en löpande dialog mellan kommunen och verksamhetsföreträdare. I januari 2025 genomfördes möten där en samlad bild av bristerna diskuterades, och i mars 2025 inkom föreningen med en mer strukturerad redovisning av åtgärdsbehovet.

Denna visade att bristerna var mer omfattande än vad som initialt antagits. Särskilt framkom att kurvornas utformning krävde mer genomgripande åtgärder och inte kunde lösas genom mindre justeringar.

Åtgärdsarbetet kom därefter att genomföras i flera steg. Under våren 2025 genomfördes initiala justeringar inom ramen för projektet, främst avseende delar av raksträckorna. Dessa åtgärder finansierades med kvarstående projektmedel.

När dessa medel förbrukats kvarstod ytterligare åtgärdsbehov, särskilt avseende kurvor och delar av banans geometri. För att möjliggöra genomförandet av dessa åtgärder krävdes ett nytt ställningstagande avseende finansiering.

I det fortsatta arbetet med att åtgärda identifierade brister tillfördes ny specialistkompetens genom ATJ Track & Trail Support AB, med uppgift att stödja ombyggnationen av banans mest kritiska delar.

Av dialog med denna aktör framgår att arbetet med att uppnå godkänd funktion krävde omfattande justeringar av banans geometri, särskilt vad avser kurvor och övergångar mellan banans olika delar.

Av underlag från samma aktör framgår även att åtgärdsarbetet i stor utsträckning präglades av redan givna förutsättningar. Flera av de identifierade bristerna bedömdes vara möjliga att förbättra men svåra att fullt ut eliminera utan mer omfattande ombyggnation. Arbetet kom därför i hög grad att handla om att optimera och anpassa befintliga lösningar inom de ramar som fanns avseende geometri, tillgänglig yta och tidigare utförda arbeten.

Vidare framgår återigen att utformningen av en BMX-bana i praktiken inte kan fastställas enbart genom tekniska handlingar, utan förutsätter ett fortlöpande samspel mellan projektering, utförande och praktisk utprovning under byggskedet.

Arbetet med åtgärder kom därmed att bedrivas i flera steg, där utformningen successivt justerades och verifierades genom provkörning och anpassning i fält innan slutligt godkännande kunde erhållas.

Under hösten 2025 träffades en överenskommelse mellan UKAF och SMK Uppsala om vilka åtgärder som skulle genomföras. Dessa omfattade bland annat ombyggnation av kurvor, justering av raksträcka 4 samt kompletterande justeringar av övriga delar av banan.

Parallellt träffades även en överenskommelse mellan UKAF och idrotts- och fritidsnämnden om finansiering av de återstående åtgärderna.

Genomförandet skedde i en förändrad organisation jämfört med det ursprungliga projektet. Den ursprungliga entreprenören ersattes och arbetet fortsatte med ny entreprenör, kompletterad med extern specialistkompetens inom BMX-banor. Denna specialistfunktion motsvarade i praktiken den roll som tidigare avsetts för Velosolutions.

Åtgärderna genomfördes successivt under 2025 och början av 2026. Efter att arbetena slutförts genomfördes en ny bedömning, och i juni 2026 godkändes anläggningen för tävlingsverksamhet, varefter banan slutligen kunde tas i full drift för såväl träning som tävling.

Åtgärdsarbetet innebar därmed att anläggningens slutliga funktion och utformning i praktiken fastställdes först genom de kompletterande insatser som genomfördes efter det ursprungliga genomförandet.

5 IDENTIFIERADE BRISTER OCH AVVIKELSER

5.1 Avvikelse i förhållande till funktionsprogram

Granskningen visar att den färdigställda BMX-banan i sitt ursprungliga utförande i huvudsak uppfyllde de övergripande funktionskrav som angivits i funktionsprogrammet avseende omfattning, huvudstruktur och tillhörande funktioner såsom banans längd, antal raksträckor och kurvor samt kringanläggningar.

Samtidigt framgår att anläggningen i väsentliga delar inte uppnådde den funktionella prestanda som förutsattes, särskilt i relation till krav kopplade till träning och tävling på avsedd nivå. Detta avsåg i första hand banans geometri och utformning, där brister i startramp, kurvor och hopp innebar att banan vid initial användning inte fungerade som avsett.

Av underlaget framgår att funktionsprogrammet i stor utsträckning utgick från beskrivande krav och referenser till tidigare anläggning, snarare än från verifierbara och mätbara funktionskrav. Den avsedda funktionen förutsattes därmed i praktiken omsättas genom projektering och genomförande.

De avvikelser som uppstod kan därför förstås som en skillnad mellan den övergripande funktionsbeskrivning som låg till grund för projektet och den faktiska funktion som den färdiga anläggningen initialt uppvisade.

5.2 Brister i styrning och uppföljning

Granskningen visar att det i projektet funnits utmaningar i att säkerställa att krav och intentioner följdes upp och omsattes i det faktiska genomförandet.

Projekteringsskedet präglades av dialog och en successiv utveckling av handlingar där verksamhetens synpunkter i stor utsträckning arbetades in. Samtidigt framgår att vissa delar av anläggningens slutliga funktion inte fastställdes fullt ut i projekteringshandlingarna, utan förutsattes hanteras och justeras i produktionsskedet.

Detta innebar att uppföljningen av funktion i praktiken blev beroende av hur dessa frågor hanterades under byggskedet. Av genomgången framgår att det saknades tydliga strukturer och verifieringsmoment för att säkerställa att anläggningens funktion motsvarade intentionerna innan den färdigställdes.

Vidare framgår att slutbesiktningen inte fängade de funktionella brister som senare uppmärksammades vid faktisk användning. Detta indikerar att uppföljningen i projektets slutskede i första hand fokuserade på att kontrollera att anläggningen byggts i enlighet med handlingar, snarare än att verifiera dess funktion i praktiken.

Efter färdigställandet kom arbetet med att identifiera och avgränsa brister att ske successivt under en längre period. Detta visar att det saknades en samlad och entydig bild av åtgärdsbehovet vid tidpunkten för överlämning, vilket fördröjde möjligheten att fatta beslut om nödvändiga åtgärder.

5.3 Brister i kommunikation och samverkan

Granskningen visar att det i övergången mellan projektering och genomförande funnits skillnader i hur centrala aktörer uppfattat roller, ansvar och förväntad insats i projektet.

Detta gäller särskilt specialistfunktionen kopplad till Velosolutions. Medan beställare och genomförandeorganisation utgick från att deras medverkan i byggskedet skulle vara begränsad till ett specialiststöd i produktionens slutskede, framgår av tillgängligt underlag att Velosolutions själva hade en mer omfattande bild av sin roll, där de förutsatte en betydligt större och mer aktiv medverkan i genomförandet.

Dessa skillnader i uppfattning avsåg både omfattning, organisatorisk placering och ansvar, och kvarstod inför byggstarten. När frågan aktualiserades i samband med offert och planering av genomförandet kunde parterna inte nå en gemensam överenskommelse, vilket resulterade i att samarbetet avbröts.

Efter detta förändrades förutsättningarna för projektets genomförande, och behov uppstod av att tillföra motsvarande kompetens på annat sätt. Av genomgången framgår att detta skedde under tidspress och utan samma kontinuitet i projektet som tidigare funnits genom Velosolutions medverkan i projekteringsskedet.

Av intervjuer framgår även att den kompetens som tillfördes i produktionens slutskede arbetade under begränsade mandat och tidspress, vilket påverkade förutsättningarna för samverkan och genomförande.

Även i efterföljande skede, när brister i anläggningen identifierades, framgår att processen att enas om omfattning och prioritering av åtgärder skedde successivt. Denna process präglades av dialog mellan parterna, där verksamhetsföreträdare spelade en aktiv roll i att beskriva brister och föreslå åtgärder.

5.4 Tidpunkt då avvikelser kunde ha fångats

Utifrån genomgången kan flera skeden identifieras där de avvikelser som senare uppstod hade kunnat uppmärksammas eller hanteras.

I projekteringsskedet framgår att handlingarna utvecklades i dialog och att synpunkter från verksamheten arbetades in. Samtidigt framgår att vissa delar av banans slutliga funktion inte

fastställdes fullt ut, utan förutsattes hanteras i produktionsskedet. Detta innebar att viktiga funktionella aspekter inte fullt ut prövades innan genomförandet påbörjades.

Inför övergången till byggskedet framkommer att det fanns skillnader i uppfattning om ansvar och omfattning av specialistmedverkan. Dessa skillnader kvarstod fram till byggstarten, vilket innebar att en central förutsättning för genomförandet förändrades utan att ersättas med en likvärdig lösning.

Under byggskedet saknades den specialistmedverkan i produktionens slutskede som tidigare förutsatts, samtidigt som delar av banans utformning var beroende av justeringar i detta skede. Detta begränsade möjligheten att säkerställa att banans funktion utvecklades i enlighet med intentionerna.

Vid överlämning och slutbesiktning framgår att kontrollen inte innefattade en fullständig verifiering av anläggningens funktion i användning, vilket innebar att de funktionella bristerna inte identifierades vid detta tillfälle.

Efter färdigställandet skedde identifieringen av brister successivt i takt med att anläggningen togs i bruk. Detta innebar att det tog tid innan en samlad bild av bristerna etablerades och att åtgärdsbehovet kunde definieras, vilket i sin tur fördröjde beslut och genomförande av nödvändiga åtgärder.

6 ORSAKSANALYS

6.1 Direkta orsaker

De direkta orsakerna till att den färdigställda BMX-banan initialt inte uppnådde avsedd funktion kan sammanfattas i följande:

- Brister i banans geometri, där centrala delar såsom startramp, kurvor och hopp inte utfördes på det sätt som krävs för att banan ska bli godkänd.
- Att byggnationen genomfördes utifrån bygghandlingar som inte i sig var tillräckliga för att säkerställa anläggningens fulla funktion utan ytterligare anpassning i byggskedet.
- Att planerad specialistmedverkan inte närvarade kontinuerligt under produktionen, vilket innebar att kritiska delar av banans utformning färdigställdes utan helt nödvändig expertis.

6.2 Bakomliggande orsaker

Bakom de direkta bristerna i anläggningens funktion framträder ett antal bakomliggande orsaker kopplade till kravställning, ansvarsfördelning och genomförandeförutsättningar.

Funktionsprogrammet utgjorde ett övergripande underlag, vilket var förenligt med projektets beställar- och genomförandemodell. Samtidigt innebar detta att projektet blev beroende av att de övergripande funktionskraven omsattes till tillräckligt tydliga tekniska lösningar, kontrollpunkter och verifierbar funktion i de efterföljande skedena.

Vidare framgår att ansvar för att säkerställa anläggningens faktiska funktion inte var entydigt definierat mellan beställare, genomförandeorganisation och konsulter. Detta skapade ett beroende av samverkan och underförstådda arbetssätt snarare än tydligt utpekade mandat och kontrollpunkter.

Projektet präglades även av tidsmässiga och organisatoriska förutsättningar som begränsade möjligheten till fördjupad analys, förankring och uppföljning i tidiga skeden. Den förskjutna projekteringsstarten bidrog till att tiden för framtagande och kvalitetssäkring av bygghandlingar inför genomförandet blev mer begränsad.

Sammantaget innebar dessa förutsättningar att centrala frågor kring funktion, ansvar och genomförande inte fullt ut klargjordes innan projektet gick in i byggskedet, vilket ökade sårbarheten i genomförandet.

6.3 System- och processrelaterade faktorer

En central iakttagelse i granskningen är att projektet kom att präglas av olika underliggande föreställningar om hur anläggningen skulle projekteras och byggas.

Av underlaget framgår att specialistkonsulten Velosolutions utgick från ett arbetssätt där ansvar för utformning och funktion sträcker sig genom hela processen – från layout, via projektering, till genomförande och färdigställande. Ett sådant arbetssätt förutsätter ett kontinuerligt samspel mellan projektering, utförande och specialistkompetens, där anläggningens slutliga funktion säkerställs genom en iterativ process under byggskedet.

Samtidigt genomfördes projektet formellt inom ramen för en utförandeentreprenad, där projekteringshandlingarna förutsätts vara tillräckligt kompletta och entydiga för att en entreprenör, även utan tidigare involvering i projektet, ska kunna uppföra anläggningen i enlighet med handlingarna och därigenom uppnå avsedd funktion.

I det aktuella projektet framgår dock att dessa förutsättningar inte fullt ut var uppfyllda. De tekniska handlingarna var tillräckliga för att beskriva anläggningens grundläggande utformning, men inte tillräckliga för att säkerställa dess funktion utan fortsatt bearbetning och anpassning under byggskedet.

Detta gäller särskilt i de delar där handlingarna bygger på principiella typsektioner snarare än fullständigt definierad geometri, vilket innebär att den slutliga formen i praktiken måste utvecklas genom tolkning och anpassning i produktionen.

Denna bild stärks av både extern referenskompetens och den specialist som medverkade vid det slutliga åtgärdsarbetet, vilka samstämmigt beskriver att utformningen av BMX-banor i praktiken kräver ett iterativt arbetssätt, där geometri och funktion successivt utvecklas genom löpande anpassning i fält. Projekteringshandlingarna utgör i detta sammanhang ett viktigt underlag, men kan inte ersätta den praktiska erfarenhet och kontinuerliga finjustering som krävs för att uppnå en fullt fungerande anläggning.

När Velosolutions inte kom att medverka i genomförandeskedet försvann därmed också den kontinuitet i specialistkompetens som detta arbetssätt förutsatte. Byggnationen påbörjades och fortgick i stor utsträckning utifrån befintliga bygghandlingar, och stora delar av banans grundläggande geometri färdigställdes innan ny specialistkompetens tillfördes.

Projektet kom därmed i praktiken att befinna sig i ett glapp mellan två olika arbetssätt – där varken en fullt ut iterativ process med kontinuerlig specialistmedverkan, eller en strikt genomförd utförandeentreprenad med heltäckande bygghandlingar, kunde tillämpas fullt ut.

Sammantaget visar detta att brister i förståelsen av projektets faktiska genomförandebehov, i kombination med en styrning mot att hålla tidplan och genomföra byggnation utifrån tillgängliga handlingar, bidrog till att arbetet fortlöpte utan att nödvändig specialistkompetens och iterativ anpassning säkerställdes i rätt skede. Detta innebar att avvikelser i anläggningens funktion uppstod och byggdes in i ett skede där de senare var svåra att korrigera utan mer omfattande ombyggnation.

Detta bekräftas även av den specialist som senare anlätades för att genomföra de avslutande ombyggnationerna. Av dennes genomgång framgår att flera av de identifierade problemen endast kunde förbättras inom ramen för befintliga geometriska förutsättningar, medan en optimal lösning i flera fall hade förutsatt rivning och ombyggnation av större delar av anläggningen

6.4 Analys av entreprenadformen

Projektet med den nya BMX-banan har genomförts i form av en utförandeentreprenad, där beställaren, genom sin organisation och anlätade konsulter, ansvarade för att ta fram projekteringsunderlag och bygghandlingar, medan entreprenören ansvarade för att uppföra anläggningen i enlighet med dessa handlingar.

Denna entreprenadform innebär att en stor del av ansvaret för den färdiga anläggningens funktion och kvalitet i praktiken ligger i projekteringskedet. I detta projekt har funktionsprogrammet utgjort ett

övergripande underlag, som sedan tolkats och konkretiserats genom projekteringen. Den slutliga utformningen av banan har därmed i hög grad varit beroende av hur funktionskraven omsatts till tekniska handlingar.

Av genomgången framgår att flera centrala aspekter av banans funktion – såsom geometri, kurvutformning och hopp – i viss utsträckning har varit beroende av specialistkunskap och praktisk erfarenhet. Samtidigt har delar av den slutliga utformningen enligt projekteringsunderlaget förutsatts justeras under produktionsskedet. Detta innebär att gränsen mellan projektering och utförande i praktiken inte varit tydlig, utan att den förutsatt ett samspel mellan projektering, entreprenad och verksamhetskompetens.

I en utförandeentreprenad krävs att de handlingar som ligger till grund för upphandlingen är tillräckligt kompletta och entydiga för att säkerställa att den avsedda funktionen uppnås vid genomförandet. Om handlingarna är ofullständiga, övergripande eller beroende av senare justeringar ökar kraven på kontroll, uppföljning och specialistmedverkan under byggskedet. I det aktuella projektet framgår att vissa delar av anläggningen inte varit fullt ut definierade i de handlingar som utgjorde underlag för produktion, vilket inneburit att genomförandet i praktiken kommit att avvika från avsedd utformning.

Vidare framgår att en del av den specialistkompetens som initialt avsågs bidra till att säkerställa banans slutliga funktion – genom medverkan i produktionens slutskede – inte kom att tillföras projektet enligt plan. I en entreprenadform där funktion i hög grad är beroende av detaljutformning och praktisk anpassning kan detta få särskild betydelse, eftersom ansvaret för att säkerställa funktion då inte är entydigt knutet till vare sig projektering eller utförande.

Om projektet i stället hade genomförts som en totalentreprenad hade ansvaret för både projektering och utförande legat samlat hos entreprenören, med funktionsprogrammet som utgångspunkt. En sådan modell kan i vissa fall vara mer ändamålsenlig när anläggningens funktion i hög grad är beroende av praktisk erfarenhet, iterativ utformning och specialistkompetens i genomförandeskedet. Samtidigt ställer även en totalentreprenad krav på tydliga och verifierbara funktionskrav för att säkerställa att resultatet motsvarar beställarens behov.

Sammantaget visar genomgången att valet av entreprenadform har påverkat hur ansvar för funktion, utformning och kvalitet har fördelats i projektet. Den tillämpade utförandeentreprenaden har inneburit att projektets utfall i stor utsträckning blivit beroende av kvaliteten i projekteringshandlingarna och hur dessa tolkats och omsatts i genomförandet, snarare än av ett sammanhållet ansvar för helheten från krav till färdig anläggning.

7 LÄRDOMAR OCH FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG

7.1 Lärdomar från projektet

Projektet ger upphov till ett antal centrala lärdomar av betydelse för framtida investeringsprojekt av liknande karaktär:

- Projektet visar att även relativt begränsade anläggningsprojekt kan innehålla hög komplexitet när funktion är beroende av geometri, användning och specialistkompetens.
- En central lärdom är att etablerade processer och standardiserade arbetssätt inte alltid är tillräckliga när anläggningens funktion inte fullt ut kan definieras i förväg. I dessa fall krävs ett medvetet arbetssätt som inkluderar iterativ utveckling och praktisk verifiering.
- Projektet visar att bygghandlingar, även när de är korrekta, inte alltid är tillräckliga för att säkerställa funktion. Där funktion är beroende av finjustering och praktisk erfarenhet behöver detta hanteras explicit i genomförandet.
- Skillnader i synen på arbetssätt och ansvar mellan aktörer kan få stor betydelse om de inte identifieras och hanteras i ett tidigt skede.

- Projektet understryker vikten av kontinuitet i specialistkompetens, särskilt i projekt där denna är avgörande för anläggningens slutliga funktion.
- Slutligen visar projektet att uppföljning och kontroll behöver omfatta faktisk funktion i användning, inte enbart överensstämmelse med handlingar, för att säkerställa att projektets intentioner uppnås.

7.2 Förslag till förbättringar i framtida investeringsprojekt

Granskningen visar att följande åtgärder är särskilt centrala för att stärka genomförandet av framtida investeringsprojekt av liknande karaktär:

- Säkerställ att övergripande funktionsprogram kompletteras i efterföljande skeden med de tekniska krav, kontrollpunkter och specialistbedömningar som krävs för att säkerställa avsedd funktion.
- Tydliggör i vilket skede och av vilken aktör projektets övergripande funktionskrav ska omsättas till verifierbara lösningar och kriterier för godkännande.
- I projekt där anläggningens funktion är beroende av specialistkunskap eller inte fullt ut kan beskrivas genom tekniska handlingar bör det tidigt fastställas hur funktion ska utvecklas, testas och verifieras genom projektering, genomförande och överlämning.
- Anpassa val av entreprenadform och genomförandemodell till projektets karaktär, särskilt i projekt där slutlig funktion är beroende av specialistkompetens och iterativt arbetssätt.
- Säkerställ att vald entreprenadform överensstämmer med hur ansvaret för funktion i praktiken kommer att hanteras.
- Säkerställ att nödvändig specialistkompetens identifieras tidigt och integreras i hela projektet, inklusive byggskedet när denna är avgörande för slutlig funktion.
- Säkerställ kontinuitet i specialistkompetens genom projektets olika skeden.
- Inför tydliga kontroll- och verifieringsmoment där anläggningens funktion prövas i praktiken före färdigställande.
- Säkerställ att slutbesiktning inte enbart omfattar överensstämmelse med handlingar, utan även funktion i faktisk användning.
- Säkerställ att alla centrala aktörer har en gemensam och tydligt förankrad bild av projektets genomförandeform, roller och ansvar.
- Klargör särskilt hur gränssnitt mellan projektering och genomförande ska hanteras, samt vem som har ansvar för att säkerställa funktion.
- Säkerställ att förändringar i projektets förutsättningar – såsom bortfall av nyckelkompetens eller förändrade tidsramar – följs av en strukturerad omprövning av genomförandet innan kritiska moment genomförs.

7.3 Behov av förtydliganden i ansvar, process och beslutsfattande

Granskningen visar att tydlighet i ansvarsfördelning är en förutsättning för att säkerställa funktion i projekt av denna typ.

Särskilt viktigt är att:

- Tydliggör vem som har det samlade ansvaret för att säkerställa att anläggningens funktion motsvarar verksamhetens behov, från kravställning till färdig anläggning.
- Säkerställ att ansvar för tolkning och konkretisering av funktionskrav är tydligt definierat, särskilt i övergången mellan funktionsprogram och projektering.

- Klargör ansvar i gränssnittet mellan projektering och genomförande, särskilt i de delar där funktion förutsätter anpassning under byggskedet.
- Definiera tydligt vilken aktör som ansvarar för att säkerställa funktion när denna inte fullt ut kan verifieras genom tekniska handlingar, utan kräver specialistkompetens och praktisk utprovning.
- Säkerställ att specialistkompetensens roll, mandat och ansvar är tydligt definierade och förankrade innan genomförandeskedet påbörjas.
- Klargör ansvar för uppföljning och kontroll av funktion, inklusive vem som har mandat att stoppa eller justera arbetet om avvikelser identifieras under genomförandet.
- Säkerställ att förändringar i projektets förutsättningar, såsom bortfall av nyckelkompetens eller förändrade genomförandeförhållanden, följs av ett tydligt ansvar för omprövning av projektets upplägg och fortsatta genomförande.

Ett särskilt fokus bör även läggas på att säkerställa att beslut om förändringar i projektets förutsättningar – såsom förändrad tillgång till kompetens – följs av en strukturerad omprövning av genomförandet.

8 AVSLUTANDE REFLEKTION

Projektet med BMX-banan i Gränby visar hur ett i grunden tydligt definierat uppdrag kan utvecklas till ett komplext genomförande när krav, arbetssätt och ansvar inte är fullt ut samordnade.

Granskningen visar att projektet i stora delar följt etablerade processer, men att dessa processer inte fullt ut varit anpassade till den aktuella anläggningens karaktär.

Den centrala lärdomen är att det inte alltid är tillräckligt att göra "rätt" enligt etablerad modell, om modellen i sig inte fullt ut möter projektets faktiska behov.

I detta fall uppstod ett glapp mellan hur projektet planerades och hur anläggningen i praktiken behövde utvecklas för att fungera. Detta glapp blev avgörande för utfallet.

Samtidigt visar projektet en tydlig förmåga att i efterhand identifiera, förstå och åtgärda bristerna. Den slutliga anläggningen har kunnat färdigställas och tas i bruk genom ett successivt arbete där brister identifierats, analyserats och åtgärdats i flera steg, med stöd av tillförd specialistkompetens och praktiska tester.

I detta ligger också en viktig styrka – att erfarenheterna från projektet nu kan tas tillvara för att utveckla arbetssätt, processer och ansvar i framtida projekt.